

हवामान आधारीत कृषि सल्ला
ग्रामिण कृषि मौसम सेवा, ए.एम.एफ.यु., इगतपुरी,
विभागीय कृषी संशोधन केंद्र, इगतपुरी, जि.
नाशिक.

दूरध्वनी : ०२५५३ २४४०३२

ईमेल: igatpuri.amfu@gmail.com

८५) हवामान अंदाजावर आधारित कृषी सल्ला समितीची साप्ताहिक बैठक दि.२१.०१.२०२५

जिल्हा : नाशिक

मागील आठवड्यातील हवामान (१५/०१/२०२५ ते २१/०१/२०२५)							हवामान घटक	पुढील पाच दिवसांचा हवामान अंदाज (२२/०१/२०२५ ते २६/०१/२०२५)				
१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	दिनांक	२२	२३	२४	२५	२६
०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	पाऊस (मिमी)	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
३०.०	३०.०	२९.५	२९.५	२९.५	३०.५	३०.८	कमाल तापमान (अं.से.)	२९	२७	२९	३०	३०
१७.४	१६.७	१७.८	१६.०	१६.०	१५.०	१५.०	किमान तापमान (अं.से.)	१४	१६	१४	१३	१३
अ: ढगाळ	निरभ्र	अ: ढगाळ	अ: ढगाळ	निरभ्र	निरभ्र	निरभ्र	ढग स्थिती (आकाश)	अ: ढगाळ	अ: ढगाळ	अ: ढगाळ	निरभ्र	निरभ्र
८०	८६	७९	७३	७७	७४	७५	सकाळची सापेक्ष आर्द्रता (%)	८०	८०	७८	७५	७५
४९	४२	३७	३६	३४	३८	३९	दुपारची सापेक्ष आर्द्रता (%)	३३	३३	२९	२९	२२
२.९	३.६	८.४	९.०	७.१	५.९	३.९	वाऱ्याचा वेग (किमी/तास)	४	२	३	५	६

हवामान अंदाजावर आधारित कृषी सल्ला

पीक	अवस्था	कृषि विषयक सल्ला
हवामान सारांश		पुढील पाच दिवसांचा अंदाज लक्षात घेता हवामान कोरडे राहण्याची शक्यता आहे. आकाश पुढील तीन दिवस अ: ढगाळ राहिल तसेच उर्वरित दिवस निरभ्र राहिल. तसेच कमाल तापमान २७-३० डिग्री सें. व किमान तापमान १३-१६ डिग्री सें. दरम्यान राहण्याची शक्यता आहे तसेच वा-याचा वेग २-६ कि.मी/तास या दरम्यान राहण्याची शक्यता आहे.
सामान्य सल्ला		वेलवर्गीय भाजीपाला पिके दोडका, कारले लागवड चांगला निचरा होणाऱ्या, भुसभुशीत, मध्यम ते भारी जमिनीची निवड करावी. लागवडीपूर्वी शेताची चांगली मशागत करून एकरी ६ टन चांगले कुजलेले शेणखत मिसळावे. उन्हाळी लागवड जानेवारी ते मार्च महिन्यात करावी. लागवडीसाठी दोडक्याच्या पुसा नसदार, कोकण हरिता, फुले सुचिताय कारल्याच्या फुले प्रियांका, फुले ग्रीन गोल्ड, फुले उज्वला, हिरकणी, कोकण तारा या सुधारित जातींची निवड करावी. तसेच बाजारामध्ये खाजगी कंपन्यांचे विविध उत्पादनक्षम वाण उपलब्ध आहेत. कारले आणि दोडका लागवडीसाठी ताटी पद्धतीचा अवलंब करावा. लागवडीचे अंतर १.५ x १ मीटर ठेवावे. लागवडीसाठी दोडका, कारले या पिकाचे सुधारित वाणांचे ६०० ते ८०० ग्रॅम बियाणे लागते. पेरणीपूर्वी बियाण्यास २.५ ग्रॅम कार्बोडाझिम प्रति किलो या प्रमाणात बीजप्रक्रिया करावी. माती परीक्षण अहवालानुसारच रासायनिक खतांची मात्रा द्यावी. कारली, दोडका या पिकांसाठी ताटी पद्धतीचा वापर करावा. पारंपरिक पद्धतीपेक्षा या सुधारित पद्धतीमुळे उत्पादनात वाढ मिळते.
संदेश		जनावरांच्या गोठ्यामध्ये व कुकुटपालनात रात्री (मोठे बल्प लावावेत) उबदार वातावरण राहिल अशी काळजी घ्यावी.
रब्बी ज्वारी	कणसे लागणे ते कणसांमध्ये दाणे भरण्याची अवस्था	दुसऱ्या पंधरवाडा- ज्वारीच्या दाण्याच्या टोकाजवळ काळा ठीपक्याचे लक्षणे दिसताच ज्वारीची काढणी करावी व ८ ते १० दिवस कणसे उन्हात वाळवावीत.
उन्हाळी भुईमुग	जमिनीची मशागत / पेरणी पूर्व तयारी	जानेवारीच्या तिसऱ्या आठवड्यात पेरणी करता येईल अशा बेताने पेरणीपूर्व ओलीत करावे. भुईमुग पिकाचे सुधारित वाण जसे फुले उन्नती, टी.ए.जी.-२४, टी.जी.-२६, टी.पी.जे.-४१, जे.एल.-५०१ खरेदी करावे. उन्हाळी भुईमुगाची पेरणी १५ जानेवारी ते १५ फेब्रुवारी दरम्यान करावी परंतु तापमान १८ डिग्री सिल्सिअस पर्यंत किंवा त्यापेक्षा जास्त वाढत नाही तोवर पेरणी करू नये. उन्हाळी भुईमुग लागवडीसाठी हेक्टरी ५ टन शेणखत/ सेंद्रिय खत जमिनीत मिसळावे.
गहू	फुटवे फुटण्याची ते कांडी धरणेच्या / फुलोरा अवस्था	उशिरा पेरलेले गव्हाचे पीक कांडी धरणेच्या अवस्थेत (पीक ४० ते ४२ दिवसांचे असताना) पाण्याची दुसरी पाळी द्यावी. वेळेवर पेरलेल्या गहू पिकावर पेरणीनंतर ५५ व ७० दिवसांनी, दोन वेळा १९: १९: १९ या विद्राव्य खताची १० लि. पाण्यात २०० ग्रॅम या प्रमाणात फवारणी करावी.

हवामान आधारीत कृषि सल्ला
ग्रामिण कृषि मौसम सेवा, ए.एम.एफ.यु., इगतपुरी,
विभागीय कृषी संशोधन केंद्र, इगतपुरी, जि.
नाशिक.

दूरध्वनी : ०२५५३ २४४०३२

ईमेल: igatpuri.amfu@gmail.com

रब्बी मका	वाढीच्या ते तुरे लागणेच्या अवस्था	रब्बी मका वरील लष्करी अळीच्या नियंत्रणासाठी अळीच्या वाढीच्या लवकरच्या (१ ते ३ अवस्था) अवस्थांमध्ये निमअर्क १५०० पीपीएम ५ मिली किंवा निंबोळी अर्क ५ % यांची प्रती लिटर पाणी या प्रमाणात फवारणी करावी. अथवा इमामेक्टीन बेंझोएट ५ % एस जी. या कीटकनाशकाची ४ ग्रॅम प्रति लिटर पाणी या प्रमाणात फवारणी करावी.
जिरायत हरभरा	फुलोरा ते घाटे लागणेची अवस्था	बागायती हरभऱ्यासाठी घाटे भरण्याच्या अवस्थेत पाणी द्यावे. हरभऱ्यावरील घाटे अळीचा नियंत्रणासाठी रासायनिक कीटकनाशक क्लोरानट्रानिलीप्रोल १८.५ एस.सी.@ २.५ मिली किंवा इमामेक्टीन बेंझोएट ५ एस. जी.@ ४ ग्राम प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून (सरासरी १० अळ्या प्रती झाड आढळून आल्यास) फवारणी करावी.
द्राक्षे		ज्या बागेमध्ये ६ ते ८ मि. मी. जाड मण्याची अवस्था आहे, अशा बागेमध्ये मण्यांचा विकास जलद होत असतो. त्यासाठी वेलीची मुळी चांगल्या प्रकारे कार्यरत राहिल, याकडे लक्ष द्यावे. बोद घट्ट झाले असल्यास बोदाच्या बाजूला फणून घेतल्यास मुळीचे कार्य वेगाने होण्यास मदत होईल. या वेळी तापमान कमी झाले असल्यास भुरीचा प्रादुर्भाव जास्त होऊ शकतो. त्यासाठी शिफारशीत बुरशीनाशकांचा वापर करून रोग नियंत्रणात ठेवावा. ज्या बागेमध्ये घडाच्या आधी असलेली तळातील पाने काढली आहेत, तिथे काड्याची गर्दी कमी असून, रोगांचा प्रादुर्भाव कमी असेल. त्या दृष्टीने नियोजन करावे.
डाळिंब		आंबिया बहार (जानेवारी-फेब्रुवारी पिक नियमन) <u>कीड व्यवस्थापन</u> <u>नवीन पालवी फुटण्याची अवस्था</u> पहिले पाणी दिल्यानंतर १० ते १५ दिवसांनी निळे किंवा पिवळे चिकट सापळे २५ ते ३० सापळे प्रती एकर याप्रमाणे झाडाच्या सर्वात उंच फांदीपासून १० ते १५ सें.मी. खाली बांधवे. हे सापळे चिकटलेल्या किडीनुसार २० ते २५ दिवसांनी बदलावेत. <u>वाढीची अवस्था</u> अॅझाडिरॅक्टिन/ कडुनिंब तेल १% (१०,००० पीपीएम) ३ मिली किंवा करंज तेल ३ मिली किंवा वरील दोन्ही तेलांचे मिश्रण प्रत्येकी ३ मिली प्रति लिटर पाणी याप्रमाणे आवश्यकतेनुसार ७ ते १० दिवसांच्या अंतराने एक-दोन फवारण्या घ्याव्यात. <u>फुलधारणा/ फुलकळी येण्याची अवस्था</u> ७ ते १० दिवसांच्या अंतराने सायअॅट्रानिलीप्रोल (१०.२६ ओडी) ०.९ मिली किंवा क्लोरअॅट्रानिलीप्रोल (१८.५ एससी) ०.३ मिली किंवा फ्लुबेन्डीअॅमाइड + थायक्लोप्रिड (४८० एससी) ०.५ मिली अधिक स्टीकर स्प्रेडर ०.२५ मिली लिटर पाणी याप्रमाणे एक-दोन फवारण्या घ्याव्यात.
आंबा		<u>नवीन बागेमध्ये आंतरपीक</u> बागेमध्ये कमी उंचीचे आंतरपीक द्यावे. खरीप, रब्बी आणि उन्हाळी हंगामात आंतरपीक पद्धती ठरवताना जमिनीची सुपीकता देखील जपली जाईल, हे विचारात घ्यावे. पावसाळा किंवा हिवाळ्याच्या हंगामात आंतरपीक घेतले नाही तरी चालेल. परंतु, उन्हाळ्यात आपल्या शेतामध्ये कमी उंचीचे आंतरपीक घेण्याचा प्रयत्न करावा. आंतरपिकामुळे बागेत कलमांच्या मुळांभोवती सावली, गारवा राहून एकंदरीत तापमान कमी राहण्यास मदत होते. तसेच हवेतील आर्द्रता वाढून झाडांच्या जोमदार वाढीस याचा निश्चितच फायदा होतो. बागेमध्ये आंतरपीक घेतले असल्यास, आंब्याच्या कलमांना आंतरमशागत करताना इजा होणार नाही, याची दक्षता घ्यावी.
कांदा		<u>रांगडा कांद्याचे उभे पीक</u> सूक्ष्म अन्नद्रव्य मिश्रण ग्रेड-II ग्रॅम प्रति लिटर पाणी या प्रमाणात पुनर्लागवडीनंतर ६० आणि ७५ दिवसांनी फवारणी करावी. कांदा पोषणासाठी सूक्ष्म अन्नद्रव्यांची फवारणी फायदेशीर राहते. फुलकिडे (थ्रीप्स) आणि करपा रोगाच्या नियंत्रणाकरिता, कार्बोसल्फान (२५ ईसी) २ मिली अधिक ट्रायसायक्लॅझोल (७५ डब्ल्यूपी) १ ग्रॅम प्रति लिटर पाणी प्रमाणे फवारणी करावी. इरिओफाईड माइट्सचा प्रादुर्भाव आढळल्यास, गंधक (८० डब्ल्यूडीजी) २ ग्रॅम किंवा डायकोफॉल (१८.५ ईसी) २ मिली प्रति लिटर पाणी प्रमाणे फवारणी करावी. बुरशीनाशक किंवा कीटकनाशक यांच्या फवारण्या कांदा काढणीच्या २० दिवसांपूर्वी बंद कराव्यात. डेंगळे आलेले कांदे दिसल्यास त्वरित काढून टाकावे. पिकाला जमिनीचा मगदूर, तापमान व पिकाची गरज पाहून ८ ते १२ दिवसांच्या अंतराने पाणी द्यावे.

हवामान आधारीत कृषि सल्ला
ग्रामिण कृषि मौसम सेवा, ए.एम.एफ.यु., इगतपुरी,
विभागीय कृषी संशोधन केंद्र, इगतपुरी, जि.
नाशिक.

दूरध्वनी : ०२५५३ २४४०३२

ईमेल: igatpuri.amfu@gmail.com

<p>टोमॅटो</p>	<p><u>फळांची परिपक्वता व तोडणी</u> रोप लावल्यापासून जातीनुसार साधारणतः ६५ ते ७० दिवसांनी फळांची तोडणी सुरू होते. त्यानंतर दररोज अथवा दिवसाआड तोडणी करावी लागते. प्रक्रियेसाठी पूर्ण पिकलेली व लाल रंगाची फळे तोडावीत. परंतु, बाजारासाठी फळे निम्मी लाल व निम्मी हिरवी असताना तोडावीत. फळे जर लांबच्या बाजारपेठेसाठी पाठवायची असतील, तर पिवळा ठिपका पडलेली फळे तोडावीत. अशी फळे वाहतुकीत चांगली पिकतात. गुलाबी लालसर झालेली फळे मध्यम पल्ल्याच्या बाजारपेठेसाठी, तर पूर्ण लाल झालेली फळे स्थानिक बाजारपेठेसाठी किंवा प्रक्रिया उद्योगासाठी पाठवावीत. फळांची काढणी शक्यतो सकाळी लवकर किंवा संध्याकाळी तापमान कमी असताना करावी. तोडणी अगोदर तीन ते चार दिवस कीडनाशकांची फवारणी करू नयेय अन्यथा फळांवर कीडनाशकांचे डाग व फळांमध्ये विषारीपणा राहतो. फळांची काढणी झाल्यावर फळे सावलीत आणावीत व त्यांची आकारानुसार वर्गवारी करावी. नासकी, तडा गेलेली, रोगट फळे बाजूला काढावीत. चांगली फळे लाकडी खोक्यांत किंवा प्लॅस्टिक क्रेटमध्ये व्यवस्थित भरून विक्रीसाठी पाठवावीत.</p>
<p>पशुधन (गाय, म्हैस इ.)</p>	<p><u>कासदाह होण्याची कारणे आणि उपाययोजना</u> रोग प्रतिकारक्षमता कमी असेल तर गार्ड, म्हशी लवकर आजारी पडतात. व्यवस्थापन आणि आहार या दोन्हीतून कासदाह आजाराला दूर ठेवता येते. सडावाटे हे जीवाणू कासेत प्रवेश करीत असल्यामुळे गोठ्यातील व्यवस्थापन महत्त्वाचे ठरते. गोठ्याची रचना, स्वच्छता, गार्ड, म्हशींच्या सडांना जंतुनाशक द्रावणात बुडविणे, बसण्याच्या जागी वाळू, राख, लाकडाचा भुसा, चुना वापरावा. दूध काढणीयंत्राची स्वच्छता राखावी, प्रत्येक गायीचे दूध काढण्याअगोदर हात धुवून घ्यावेत. जंतुनाशक द्रावणाने निर्जंतुकीकरण करावे. आहार व्यवस्थापनात प्रथिने आणि ऊर्जा यांचे संतुलन, शरीराची रोग प्रतिकारक्षमता वाढविण्यासाठी सेलेनियम, जीवनसत्त्व ई तसेच झिंक आणि बायोटीनचा वापर करावा. कासदाह झाल्यानंतर किंवा लक्षणे दिसून आल्यानंतर पशुवैद्यकीय मदत, खराब दुधाची योग्य विल्हेवाट लावावी. गोठ्यात नवीन येणाऱ्या गार्ड, म्हशी जीवाणूंच्या सुप्त वाहक असू शकतात. म्हणून नवीन जनावरे पशुवैद्यकाकडून तपासून कुठलाही आजार नसल्याची खात्री करून घ्यावी.</p>
<p>शेळी- मेंढी</p>	<p><u>शेळ्या, मेंढ्यांचा गोठा</u> गोठ्याची रचना ही इंग्रजी 'A' अक्षराप्रमाणे असावी. शेळ्या-मेंढ्यांना फार खर्चिक गोठ्याची आवश्यकता नसते. गोठे थोड्या उंचावर बांधणे आवश्यक असते. गोठे कोरडे, हवेशीर आणि सुयोग्य असावेत. हिवाळ्यात आर्द्रतेचे प्रमाण कमी असल्यामुळे गोठ्यामध्ये ओलावा जास्त वेळ टिकून राहतो आणि तापमान कमी होते. गोठ्याची दिशा ठरवताना पूर्व-पश्चिम बाजूने ठेवल्यास सकाळी आणि सायंकाळी कोवळ्या सूर्यकिरणामुळे गोठ्यातील ओलसरपणा कमी होतो. उपलब्ध होणाऱ्या वैशिष्ट्यपूर्ण सूर्यकिरणामुळे जंतुनाशक प्रक्रिया होऊन गोठे निर्जंतुक होण्यास मदत होते. गोठा कोरडा व स्वच्छ ठेवावा. गोठ्यातील जमिनीत चुनखडी किंवा मुरमाचा वापर केल्यास ओलसरपणा कमी होतो आणि जमिनीचे तापमान कमी होण्यास प्रतिबंध करता येतो. गोठ्याच्या आजूबाजूला मोकळी जागा असावी. गोठ्याच्या दोन्ही बाजूंना जागा ठेवून कुंपण करावे. स्वच्छ पाण्याची सोय करावी. वयोमानाप्रमाणे शेळ्या, बोकड आणि करडांची वेगवेगळी व्यवस्था करावी. दिवसा गोठ्याची खिडक्या, दारे खुली ठेवावीत. जेणेकरून हवा खेळती राहिल. रात्री गोणपाट किंवा पोते यांनी शेड नीट झाकावे. जेणेकरून थंड हवा आत येण्यास प्रतिबंध होईल. शेळ्या-मेंढ्यांचे मुक्त संचार पद्धतीने संगोपन केले जात असेल, तर त्या ठिकाणी एका कोपऱ्यात एखादा बंदिस्त गोठा जरूर असावा. जेणेकरून रात्रीच्या वेळी शेळ्या-मेंढ्या तेथे जाऊन बसतील. त्यांचे थंडीपासून संरक्षण होईल. शेळ्या, मेंढ्यांना आणि करडांना सकाळच्या वेळी कोवळ्या उन्हात मोकळे सोडावे, जेणेकरून त्यांना सूर्यप्रकाशातून उब मिळेल.</p>

हवामान आधारीत कृषि सल्ला
ग्रामिण कृषि मौसम सेवा, ए.एम.एफ.यु., इगतपुरी,
विभागीय कृषी संशोधन केंद्र, इगतपुरी, जि.
नाशिक.

दूरध्वनी : ०२५५३ २४४०३२

ईमेल: igatpuri.amfu@gmail.com

कुक्कुटपालन	<p>हिवाळ्यामध्ये खाद्यामधील करावयाचे बदल हिवाळ्यात कोंबड्यांच्या खाद्यात योग्य बदल करावेत. हिवाळ्यामध्ये शरीर तापमान टिकविण्यासाठी व उबदारपणासाठी कोंबड्या जास्त प्रमाणात खाद्य खातात. यामुळे खाद्यावरील खर्च जास्त होतो, ऊर्जा तयार करण्यासाठी न लागणारी पोषणतत्त्वे वाया जातात. खाद्यावरील खर्च कमी करण्यासाठी आणि अपव्यय टाळण्यासाठी ऊर्जायुक्त खाद्य पदार्थ जसे तेल, स्निग्ध पदार्थ, प्रथिने यांचे खाद्यातील प्रमाण वाढवावे. इतर पोषणतत्त्वांचे प्रमाण तितकेच ठेवावे. आहारात ऊर्जावर्धक घटकांचे प्रमाण वाढवावे (१०० किलो कॅलरीज प्रति किलो खाद्य) आणि प्रथिनांचे प्रमाण १ ते २ टक्के कमी करणे आवश्यक असते. खाद्यामध्ये अ, क आणि ई या जीवनसत्त्वांचे प्रमाण वाढवावे. एक लहान फिडर प्रती ४० पिल्लांना तर एक मोठा फिडर प्रती ३० मोठ्या कोंबड्यांसाठी वापरावा. फिडरची उंची कोंबडीच्या पाठीच्या दोन इंच वर असावी.</p>
-------------	--

स्त्रोत :

- १) हवामान पूर्वानुमान : प्रादेशिक हवामान पूर्वानुमान केंद्र, मुंबई.
- २) मागील हवामान : ग्रामीण कृषि मौसम विभाग वेधशाळा विभागीय कृषी संशोधन केंद्र, इगतपुरी, जि. नाशिक.

ठिकाण : विक्रसंके, इगतपुरी
दिनांक : २१.०१.२०२५

स्वाक्षरीत/-
प्रमुख अन्वेषक, ग्राकृमौसे, ऐएमएफयु,
इगतपुरी
तथा सहयोगी संशोधन संचालक,
वि.कृ.सं.के., इगतपुरी, जि. नाशिक